

Представництво Фонду ім. Гайнріха Бьолля в Україні раде запросити Вас взяти участь у міжнародній конференції:

Місто вчора, сьогодні, завтра: пам'ять в урбаністичному просторі

Час: 19-20 листопада 2012 р.

Місце: Київ, Великий конференц-зал Національної академії наук України
вул. Володимирська, 55, 2-й поверх

Історія окремих держав, цивілізацій, народів та культур – це передусім історія їх міст. Саме міста, як осередки ділової, культурної і соціальної активності, були матеріальним втіленням життєвої тканини своїх мешканців, яка сягала далеко за межі звичайної просторової організації суспільних відносин. Місто вбирає в себе сукупність досвідів різних поколінь, етнічних, національних та релігійних груп, які у різні часи брали участь у його просторовому творенні, та репрезентувало колективну пам'ять про них у суспільстві. У той же час місто не тільки репрезентує колективну пам'ять, а й формує її через систему символів: пам'ятників, історичних споруд, меморіальних дощок, назв вулиць або просто окремих місць, яким довелося бути свідками визначних для суспільства або окремої його частини подій.

Процес формування історичної пам'яті у місті не завжди протікає спокійно і безболісно. Досить часто він стає конфліктом, у якому одна зі сторін намагається використати систему символічної репрезентації пам'яті для легітимації панівної моделі історичного минулого. Елементи ж репрезентації пам'яті інших невідоміантних груп, які не вписуються у цю модель, фізично знищуються або видозмінюються таким чином, що втрачають свій попередній зміст і вже не можуть слугувати відтворенню пам'яті групи. Таким підходом особливо вирізняються суспільства, що знаходилися під впливом агресивних авторитарних ідеологій. Натомість демократичні, відкриті і терпимі до «інших» суспільства навряд чи стали б такими без забезпечення видимої присутності непанівної меншості у символічному просторі міста.

З розпадом радянської імперії у молодих незалежних державах, що виникли на її теренах, постала необхідність переосмислення старої парадигми репрезентації і творення історичної пам'яті у міському просторі. На жаль, в Україні це питання вирішується досить безсистемно. Наразі, ні на державному, ні на міському рівні не існує уявлення про те, яким чином проводити політику пам'яті за нових умов. У кращому випадку міська влада експлуатує стару радянську символічну схему, з тією лише різницею, що у структуру частково розмитого радянського метанаративу додався новий елемент національно-визвольної риторики. Все, що знаходиться за межами цієї панівної моделі, практично позбавлено власного просторового вираження у місті.

Яким чином має вибудовуватися міська політика у сфері репрезентації національної і локальної пам'яті, щоб запобігти монополізації історії владиними елітами? Як дискурси про минуле впливають на формування ідентичності сучасних міст Європи та України? Як поводитися з місцями пам'яті, які внаслідок міської міграції або соціальних трансформацій залишилися фізично відірваними від спільноти-носія цієї пам'яті? Яку роль відіграє забуття («історична амнезія») у процесі репрезентації минулого у міському просторі? Хто має право ініціювати таке забуття і як далеко воно має заходити? Ці, а також багато інших питань ми збираємося обговорити у колі наших експертів та гостей.

Програма:

19 листопада 2012 року, понеділок

17.00 Реєстрація учасників

17.30 – 17.40 Вітальне слово
Кирило Савін, керівник Представництва Фонду ім. Гайнріха Бьолля в Україні

17.40 – 18.00 Презентація першого числа «Анатомія міста: Київ» збірки
«Урбаністичні студії»

Світлана Шліпченко
Анна Хвиль
Андрій Макаренко
Ігор Тищенко

18.00 – 20.00 Публічна лекція та дискусія

Пол Коннертон (участь має бути підтверджено), професор кафедри соціальної антропології Кембріджського університету, Кембридж
Мирон Стахів (участь має бути підтверджено), історик, директор Програми ім. В. Фулбрайта в Україні, Київ
Гелінада Грінченко (участь має бути підтверджено), доктор історичних наук, професор Харківського національного університету імені Каразіна, Харків

Модератор:

Богдан Шумилович (?), магістр нової та новітньої історії Центрально-Європейського університету, Львів

по закінченню неформальне спілкування та фуршет

20 листопада 2012 року, вівторок

Міжнародна конференція

09.30 Реєстрація учасників

10.00 – 10.10 Вітальне слово
Кирило Савін, керівник Представництва Фонду ім. Гайнріха Бьолля в Україні

10.10 – 12.00 **Секція 1: Культурно-історична спадщина і місто: консервація чи оновлення?**

На сьогодні в світі не існує універсальних механізмів в сфері міської пам'яткоохоронної діяльності. Залежно від традицій конкретної міської спільноти, матеріальної та символічної цінності об'єктів, правової культури та соціального клімату у суспільстві практикуються різні підходи щодо збереження історичного простору міста, питання лише в тому, наскільки вони здатні забезпечити баланс між збереженням та розвитком міста.

- Що ж являє собою «концепція збереження» в умовах сучасного міста і хто її виробляє?
- У який спосіб концепції збереження інтегруються у містобудівну політику?
- Як вплинула постсоціалістична трансформація міст у Східній Європі на вироблення концепції збереження місцевого історичного спадку?

- Що з цього досвіду є релевантним для українських міст та Києва зокрема?
- Як працює механізм набуття статусу «пам'ятки», хто і що робить пам'ятку пам'яткою, і чи є історична автентичність при цьому визначальною?
- Як забезпечити розвиток міста, без музеїфікації його історичної складової?

Спікери:

Микола Бевз (участь має бути підтверджено), архітектор, завідувач кафедри реставрації та реконструкції архітектурних комплексів Інституту архітектури Національного університету "Львівська політехніка", Львів
Марина Соловійова (участь має бути підтверджено), адвокатка, громадська правозахисниця, Київ
Флоріан Урбан (участь має бути підтверджено), директор інституту історії архітектури та урбаністичних студій Школи мистецтв у м. Глазго, Глазго
Володимир Шевченко (участь має бути підтверджено), Керівник творчої архітектурної майстерні "ТАМ В. Шевченко"

Модератор:

Світлана Шліпченко

12.00 – 12.30

перерва на чай та каву

12.30 – 14.30

Секція 2: Пам'ятники та місця пам'яті у місті: ідеологічна пропаганда, комерційна принада чи інструмент націєтворення?

Як історична забудова, так і пам'ятники не тільки репрезентують минуле, а й уособлюють собою пам'ять про це минуле. Відмінність тут полягає тільки в тому, що пам'ятники завжди підпорядковані певному дискурсу про минуле, який створюється після забудови.

У часи радянської влади індивідуальній та локальній пам'яті, що вирізнялася своєю неоднорідністю та поліморфічністю, протистояла чітка система монументальної пропаганди, яка символічно і візуально легітимізувала режим та виключала можливість вільної інтерпретації історії.

На сьогоднішній день процес перегляду політики пам'яті в українських містах проходить досить непослідовно. З одного боку, за допомогою засобів ландшафтної архітектури створюються численні деідеологізовані місця індивідуального та колективного дозвілля, які утворюють нові локуси міської ідентичності зі споживацько-комерційною складовою.

З іншого боку, локальна спільнота вимушена інтегрувати свою історичну пам'ять в межах все ще діючої моделі радянської інтерпретації минулого. Паралельно з цим, влада намагається вкоренити новий загальнонаціональний метанаратив шляхом маркування міського простору новими пам'ятниками діячам українського минулого та сучасності. Досить часто вони не мають нічого спільного з колективною пам'яттю та пам'яттю конкретного місця, а їх символіка не є зрозумілою для локальної спільноти.

- Яким чином має вибудовуватися міська політика у сфері репрезентації колективної пам'яті, щоб запобігти монополізації історії різними владиними елітами?
- Чи існують вдалі приклади такої політики?
- Як співвідносяться загальнонаціональний та локальний історичний наративи у містах Європи та України?
- Які дієві мають впливати на процес матеріалізації пам'яті у місті і у який спосіб?
- Як впливають місця пам'яті на розвиток публічного простору у місті?
- Чи можна інтегрувати пам'ятники у практики міської повсякденності без втрати їх меморіальної функції?

Спікери:

Арнольд Бартецкі (участь має бути підтверджено), культуролог, історик, Гуманітарний центр дослідження історії та культури Східної і Центральної Європи, Лейпціг

Каті Ліндстрьом (участь має бути підтверджено), Тартуський університет, кафедра семіотики. спеціаліст із семіотики простору, Тарту
Вікторія Середа (участь має бути підтверджено), Львівський національний університет ім. Франка, Львів
Оксана Міхєєва (участь має бути підтверджено), кандидатка історичних наук Донецького національного університету, Донецьк

Модератор:

Ксенія Дмитренко

14.30 – 15.30 перерва на обід

15.30 – 17.00 **Секція 3: Реновація міста та соціальна реакція: від протесту до нової культури містопланування?**
Перетворення міського простору в ході розвитку інфраструктури, реконструкції або знесення частини історичної забудови завжди пов'язане з інтервенцією у традиційну соціальну структуру міста. Тобто реконструкція міст завжди несе у собі досить гострий соціальний конфлікт, зняття якого неможливе без участі усіх зацікавлених сторін.
Свого часу активний спротив мешканців великих німецьких міст "килимів" забудові старих житлових кварталів сприяв появі нової культури містопланування. На відміну від Німеччини, у великих українських містах, і у Києві зокрема, громадський спротив стосується не центральних житлових зон (центр міста вже давно не розглядається як суто резиденційний), а публічних просторів, з яких під впливом реконструкції чи інших втручань витісняються соціалізуючі і культурні функції.
Актуальними питаннями цієї секції є:

- Які позитивні приклади участі громадян у реконструкції публічного простору існують в Європі?
- Що з цього досвіду можна застосувати в українських реаліях?
- Які практики і форми спротиву найбільш ефективно працюють в сфері захисту об'єктів історико-культурної спадщини?
- Як побудувати дієві канали комунікації між будівними інвесторами, архітекторами, представниками місцевої влади та громадянами міста? Чи можлива /потрібна така комунікація взагалі?

Спікери:

Теодор Целакоскі, громадська ініціатива "Право у місті", Загреб, Хорватія
Теодор Вінтерс, керівник Товариства обачного оновлення міст STERN
Мар'яна Малачівська (участь має бути підтверджено), Керівниця програми аналізу та дослідження, Інститут міста, Львів
Юлія Філоненко (участь має бути підтверджено), Координаторка громадської експертної ради по Андріївському узвозу, Київ
Віктор Зотов (участь має бути підтверджено), ведучий архітектор архітекторського бюро «Зотов і ко», Київ

Модератор:

Кирило Савін

По закінченню неформальне спілкування і фуршет

Робочими мовами конференції будуть українська та англійська з синхронним перекладом